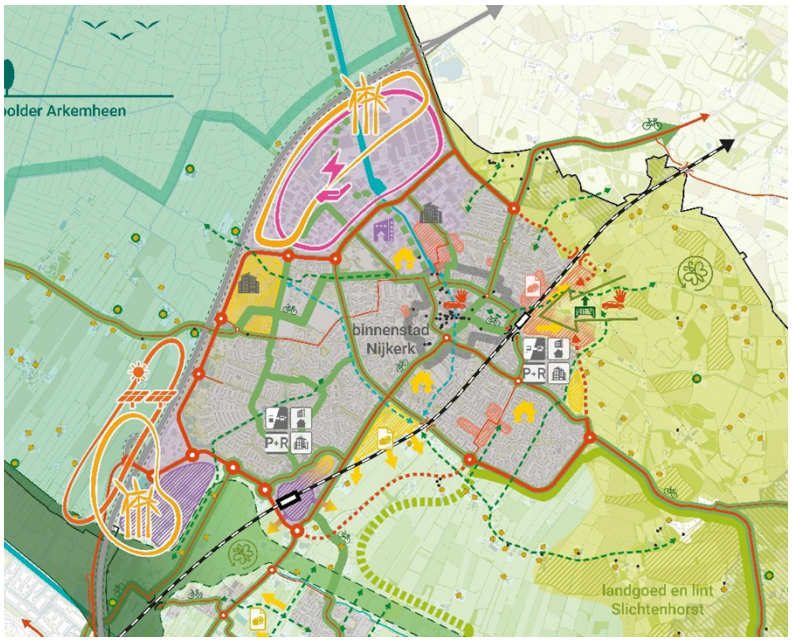
CONSULTATIE RAADSCOMMISSIE

Consultatie Windenergie en lokale normen in Nijkerk

Datum: 10 april 2025
Initiatief van: het college van B&W

Projecthistorie
In 2020 zijn er in het kader van de Regionale Energiestrategie 1.0, twee zoeklocaties voor wind langs de A28 vastgesteld. Het realiseren van grootschalige windenergie is één van de maatregelen om op termijn Nijkerk in 2050 energieneutraal te laten zijn in overeenstemming met de routekaart Energieneutraal Nijkerk2050. In november 2023 heeft u deze locaties vastgelegd in de Omgevingsvisie Nijkerk 2040.

Figuur 1: uitsnede kaart Omgevingsvisie Nijkerk 2040 met daarin zoekgebied noord en zuid (oranje)

Op 25 februari 2024 heeft u in een raadsvergadering een amendement aangenomen. Daarin stelt u dat de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) Duurzame Verbinding - het plan van aanpak voor de MER wind A28 - dient te worden aangepast, met name het beoordelingskader van de zoeklocaties van de windmolens en de te onderzoeken inrichtingsalternatieven. Ook heeft u aangegeven eventueel lokale normen voor windenergie te willen opstellen en dat u hierover geïnformeerd wilt worden.

Ontwikkelingen op landelijk en provinciaal niveau werpen echter een nieuw licht op de zoeklocaties langs de A28. Deze informatie leggen we graag aan u voor en we vragen u daarna ook een voorkeursrichting te bepalen.

Scope van deze consultatie
In deze consultatie richten we ons alleen op de beschikbare ruimte binnen de al door u aangewezen zoekgebieden voor windenergie zoals opgenomen in de Omgevingsvisie, omdat dit aansluit op eerder door de raad gemaakte keuzes.

Achtergrond: nieuwe inzichten op landelijk en provinciaal niveau
Eerder bent u per Raadsinformatiebrief van 7 november jaar 2023 geïnformeerd over het 'Ontwerpbesluit Windturbines Leefomgeving' (OWL) die op 12 oktober 2023 is gepubliceerd. Dit ontwerpbesluit gaat over nieuwe landelijke normen voor windturbines o.a. op het vlak van geluid en gezondheid. Op dat moment was echter nog niet duidelijk welke consequenties deze nieuwe regels zouden kunnen hebben voor windenergie in Nijkerk.

Inmiddels is bekend dat de nieuwe landelijke normen voor windenergie niet vastgesteld worden voor 1 juli 2025. Landelijk is er nog onenigheid over onder andere de afstandsnormen die nu in de ontwerpnormen zitten.

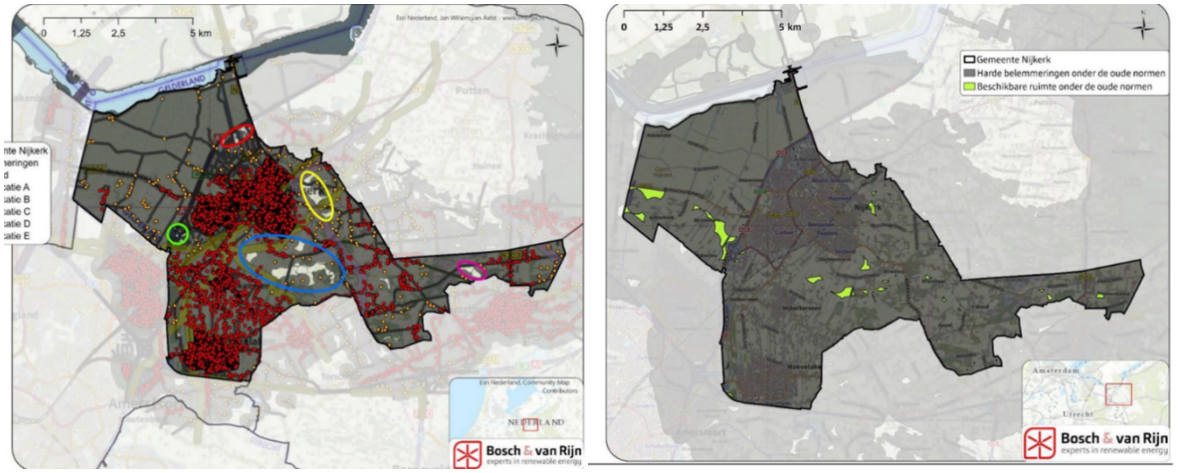
In februari 2024 werden de eerste onderzoeksresultaten van de PlanMER van de provincie Gelderland ambtelijk gedeeld. Hieruit kwam naar voren dat de mogelijkheden voor de realisatie van windparken in de hele FoodValley sterk belemmerd worden onder de nieuwe normen. Omdat de Regionale verdiepingen in het PlanMER van onvoldoende kwaliteit bleken, is deze PlanMER in april 2024 niet ter inzage gelegd door de provincie. Vanaf de zomer van 2024 is eerst gewerkt aan het maken van Regionale aanvullingen. Duidelijk was in ieder geval dat het doorzetten van de PlanMER naar zoeklocaties voor windenergie in Nijkerk niet zinvol was.
De ontwerp-PlanMER van de provincie is 20 januari 2025 alsnog ter inzage gelegd. De provincie gaat op basis van deze PlanMER windbeleid voor windparken opstellen. In de Regionale aanvullingen van het PlanMER is gekeken naar windparken met meer dan 2 turbines.

Om als gemeente Nijkerk een beter beeld te krijgen wat de consequenties van de nieuwe landelijke normen is er ervoor gekozen adviesbureau Bosch & van Rijn in september 2024 te vragen om opnieuw een onderzoek te doen naar zoeklocaties voor windenergie in Nijkerk. Dit onderzoek is als bijlage 1 bij deze consultatie gevoegd. In 2019 heeft Bosch en van Rijn ook al een haalbaarheidsonderzoek voor de gemeente gedaan. Op basis daarvan is een keuze is gemaakt voor de 2 zoekgebieden. Dit onderzoek is als bijlage 2 toegevoegd. In het haalbaarheidsonderzoek van Bosch en van Rijn is ook gekeken naar de mogelijkheden voor solitaire windturbines.

Windenergie en energiesysteem van de toekomst
Op 23 januari 2025 heeft de Regio FoodValley uw raad tijdens een beeldvormende vergadering geïnformeerd over de Regionale Energie Strategie & Energiesysteem van de Toekomst. Belangrijke conclusie van deze bijeenkomst is dat netcongestie nu al een groot probleem is in de regio. Wil Nijkerk nog groeien op korte en middellange termijn dan is lokale opwek van duurzame energie een vereiste. Windenergie kan hiervan een belangrijke bron zijn, samen met zonne-energie in combinatie met batterijopslag. Een windturbine van 5 MW produceert ongeveer 18.000 MWH. Globaal komt dit komt overeen met het elektriciteitsgebruik van ca. 7000 huishoudens of 120 (industriële) bedrijven.

Consequenties ontwerp nieuwe normen voor Nijkerk
De belangrijkste aanpassingen in het 'Ontwerpbesluit Windturbines Leefomgeving' (OWL) die de meeste consequenties hebben voor de planologische ruimte voor windturbines betreffen de aangepaste normen voor geluid, externe veiligheid en afstand van een windturbine tot een woning.

Resultaten lokaal onderzoek
De resultaten van het haalbaarheidsonderzoek van Bosch en van Rijn zijn hieronder samengevat.

Figuur 2 Kaart onderzoek 2019 (oude normen) versus 2024 (oude normen)

In eerste instantie is in het haalbaarheidsonderzoek (2024) een kaart gemaakt op basis van harde uitsluitingseisen, uitgaande van de oude normen. Dit is gedaan op basis van een windturbine met een ashoogte van 160 meter en een rotordiameter van 160 breed (tiphoogte 240 meter). Dit is een windturbine die momenteel veel wordt toegepast die ook financieel haalbaar is.

De witte gebieden in het linker kaartje (2019) en de groene gebieden in het rechterkaartje zijn de gebieden die op basis van de harde uitsluitingscriteria overblijven om windturbines te plaatsen. De nieuwe normen zijn hier niet als harde uitsluitingscriteria meegenomen. Dit omdat het, zoals er nu uitziet lokaal afgeweken kan worden van de normen voor geluid en externe veiligheid.

Wat opvalt is dat er nieuw gebied groen oplicht aan de westzijde van Nijkerk (Holk/Achterhoek). Dit komt doordat de provincie in haar beleid de grenzen van het vogelweidegebied heeft opgeschoven naar de noordzijde van de Bunschoterweg. Verder valt op dat de gebieden die beschikbaar zijn voor het plaatsen van windturbines kleiner geworden zijn doordat er in plaats van een richtafstand van 250 tot vrij liggende woningen nu een geluidscontour van 300 meter van woningen is aangehouden. Dit is een realistische afstand voor dit type windturbinetype, uitgaande van de oude normen. Als de nieuwe normen worden toegepast, dan is deze richtafstand 500 m waardoor de beschikbare ruimte voor windturbines nog verder afneemt.

In onderstaande tabel staan de “huidige” en de “nieuwe” normen vermeld in overeenstemming met het ontwerpbesluit. Daarnaast is in het onderzoek voor verschillende windturbinetypes bepaald welke afstanden dan gaan gelden. Deze zijn eveneens in tabel 1 opgenomen.

	Huidige normen	Nieuwe (ontwerp) normen
Geluid	**47dB Lden op woningen (voorgesteld als grenswaarde in de nieuwe normen)**	**45dB Lden op woningen**
Tiphoogte 240	*300 meter van een woning[1]*	*500 meter van een woning*
Tiphoogte 210	*200 meter van een woning*	*500 meter van een woning*
Tiphoogte 150	*250 meter van een woning*	*400 meter van een woning*
Externe veiligheid	**PR (plaatsgebonden risico) 10^{-5} (Voorgesteld als grenswaarde in de nieuwe normen)**	**PR 10^{-6}, wordt standaardwaarde**
Tiphoogte 240	*80 meter tot een gebouw*	*187 meter tot een gebouw*
Tiphoogte 210	70 meter tot een gebouw	163 meter tot een gebouw
Tiphoogte 150	*50 meter tot een gebouw*	*117 meter tot een gebouw*
Afstand	**Geen**	**2 x de tiphoogte tot een woning**
Tiphoogte 240	-	480 meter tot een woning
Tiphoogte 210	-	220 meter tot een woning
Tiphoogte 150	-	300 meter tot een woning

Tabel 1: Milieunormen onder huidige regelgeving en nieuwe concept normen en bijbehorende afstanden per windturbinetype

Bovenstaande afstanden zijn opgenomen in kaartbeelden per windturbinetype. (Zie figuur 20 en verder in de rapportage van Bosch & van Rijn 2024) Uit deze kaartbeelden blijkt dat er met grote turbines met een tiphoogte van 240 en 210 meter hoog slechts 1 windturbine mogelijk is binnen zoekgebied Zuid.
Met een kleinere windturbine met een tip van 150 meter ontstaat ruimte voor ca. 3 windturbines in zoekgebied Zuid. Qua opbrengst is dit echter vergelijkbaar met 1 windturbine van 240 m hoog, daarnaast is een windturbine van 150 meter feitelijk oude techniek en nu al bijna niet meer haalbaar om te ontwikkelen. Voor Nijkerk is het daarom realistischer om te kijken naar de mogelijkheden van grotere turbines van 210 meter en hoger.

Door de strengere eis voor veiligheid in de nieuwe normen is er geen mogelijkheid meer voor het realiseren van een windturbines op de zoeklocatie Noord, tenzij de raad besluit om op dit aspect een uitzondering te maken. Op het moment dat lokale normen gesteld worden tot PR 10-5 (de grenswaarde) lijkt er binnen het zoekgebied noord namelijk wel 1 windturbine te realiseren op bedrijventerrein Arkervaart. Alhoewel Bosch & van Rijn mogelijkheden ziet om een windturbine te plaatsen op bedrijventerrein Arkervaart is deze locatie slecht bereikbaar voor de grote windturbine transporten en is er weinig tot geen ruimte om de kraan op te bouwen, aspecten die niet door Bosch & van Rijn zijn onderzocht. Daarnaast zal er tijdens de bouwperiode van de windturbine de bedrijven ernstig belemmerd worden in hun operationele processen.

[1] Dit betreffen vuistregelafstanden

Mogelijkheden voor verruiming/ lokale normen
De landelijke normen voor windenenergie laten ruimte om lokaal ruimere normen toe te passen.

- Met lokale normen voor EV kunnen we gemotiveerd afwijken van de landelijke normen tot aan de huidige normen (PR $10^{-5)}$ voor windenergie
- Met lokale normen voor geluid kunnen we gemotiveerd afwijken tot 47 dB Lden op een woning.
- Het maximale scenario is dus gemotiveerd afwijken voor geluid en externe veiligheid.

Uit onderzoek moet dan wél blijken dat gemotiveerd afwijken verantwoord is. In tabel 2 is in beeld gebracht welke ruimte kan ontstaan door af te wijken van de landelijke ontwerp-normen.

	Tiphoogte	*Zoekgebied Noord*	*Zoekgebied Zuid*	*Totaal MWh zoekgebied*
Met landelijke normen	*240*	*0*	*1*	*20.108*
	210	*0*	*1*	*14.710*
	150	*0*	*3*	*20.988*
Max met lokale normen	*240*	*1*	*1*	*40.216*
	210	*1*	*1*	*29.420*
	150	*3*	*4*	*48.972*
Met lokale normen voor geluid 47 dB	*240*	*0*	*1*	*20.108*
	210	*0*	*1*	*14.710*
	150	*0*	*5*	*34.980*
Max met lokale normen geluid en EV	*240*	*1*	*1*	*40.216*
	210	*1*	*1*	*29.420*
	150	*3*	*5*	*55.968*

Tabel 2: Mogelijk aantal turbines per zoekgebied mét en zonder afwijken van landelijke normen per aspect.

Dilemma:
Uit bovenstaande tabel blijkt dat er in Nijkerk slechts 1 grote windturbine van 240 m tiphoogte gerealiseerd kan worden als u de standaard normen uit de landelijke concept-normen wenst te hanteren. Er komt meer ruimte als gebruik gemaakt wordt van de afwijkingsruimte die gegeven wordt. Dan moet de gemeente gemotiveerd lokale normen opstellen.

Vervolg:
Als u ervoor kiest de landelijke normen te hanteren zonder af te wijken, dan is er op de huidige zoeklocaties slechts ruimte voor 1 windturbine (tiphoogte van 240m). Als u ervoor kiest lokale, ruimere normen te stellen ontstaat er meer ruimte voor windenergie.

Het is in beide gevallen niet zinvol de NRD aan te passen en de ingezette MER-procedure te vervolgen. Mocht u kiezen voor de mogelijkheid om af te wijken van de standaardnormen dan lijkt het beter op basis van een concreet project samen met een initiatiefnemer een ProjectMER en/of MER-beoordeling uit te voeren afhankelijk van de wettelijke mogelijkheden.
De beoogd initiatiefnemer kan dan ook de participatie met de omgeving op zich nemen. Ook het lokale normenkader kan onderdeel zijn van deze participatie. Ook omdat een initiatiefnemer maatwerk kan toepassen.

CONSULTATIE RAADSCOMMISSIE

Rol van de klankbordgroep
Omdat de haalbaarheidsstudie van Bosch & van Rijn een andere blik op de mogelijkheden van windenergie in Nijkerk geeft, dan uit eerdere studies kwam, is besloten de consequenties eerst met uw raad te bespreken. Op basis van een concreet project kan dan een klankbordgroep participeren.

De Windmolencoöperatie Wind op Nijkerk
Op 2 mei 2024 is de windmolencoöperatie Wind op Nijkerk opgericht. Zij werkt intensief samen met landelijke windcoöperatie de Windvogel. Zij hebben in gesprekken met de portefeuillehouder aangegeven klaar staan om samen met grondeigenaren de ontwikkeling van één of meerdere windturbines te ontwikkelen. Om een businesscase voor windenergie haalbaar te maken zouden zij graag weten of uw raad bereid is mee te denken over lokale, ruimere normen. Op het moment dat bekend is welke ruimte beschikbaar is, dan is de coöperatie bereid om de rol van initiatiefnemer op zich nemen en de gesprekken met de omgeving en andere belanghebbenden te gaan voeren. Hierbij zullen zij binnen de kaders van de door u vastgestelde participatievisie en lokaal eigendom gaan handelen.
Het stellen van ruimere normen is niet conditioneel voor de Wind op Nijkerk. Ruimere normen bieden wel de mogelijkheden meer alternatieven te onderzoeken, wat de kans op een succesvol project vergroot.
De gemeente is geen grondeigenaar van een locatie voor een windturbine. Wel hebben wij beleid om duurzame energie te hebben en hebben wij beleid om dit onder lokaal eigendom te laten plaatsvinden. De coöperatie Wind op Nijkerk biedt de mogelijkheid invulling te geven aan dit beleid. Daarnaast is één windturbine is voor een commerciële partij oninteressant om te ontwikkelen, omdat een coöperatie geen winstoogmerk is zij waarschijnlijk wel in staat een windturbine te ontwikkelen.

Vervolg
Afhankelijk van de consultatie zal Wind op Nijkerk naar voren treden als initiatiefnemer en starten met het participatietraject en de onderzoeken om te komen tot een windproject.

Financiën
Voor het project windenergie is voorfinanciering beschikbaar. Mocht Wind op Nijkerk inderdaad initiatiefnemer worden, dan zal met haar een anterieure overeenkomst gesloten worden voor kostenverhaal.

Vragen aan u

1. ***Wilt u de normen verruimen?***
   Bent u bereid om binnen de geboden mogelijkheden voor verruiming/lokale normen te onderzoeken of één of meerdere windturbines te realiseren zijn in Nijkerk? Hierbij zullen de consequenties op het gebied van geluid, externe veiligheid, slagschaduw, afstanden, flora en fauna en aantallen gehinderden in kaart worden gebracht. Op basis hiervan kunt u definitief besluiten of u bereid bent tot plaatsing van windturbines.

2. ***Kunt u akkoord gaan met het in zee gaan met Wind op Nijkerk?***
   Hoe staat u ertegenover dat het burgerinitiatief “Windmolencoöperatie Wind op Nijkerk” de rol van initiatiefnemer op zich neemt en de betreffende onderzoeken gaat voeren?

De voor- en nadelen van bovenstaande keuzes worden hieronder toegelicht.

Keuze 1: Hanteren landelijke concept-normen

Voordelen:	Nadelen:
1. De normen bieden optimale bescherming tegen geluidsoverlast. 2. Geen milieuconsequenties waar rekening mee moet worden gehouden	1. Lokale opwek is nodig om de groei van woningbouw en bedrijvigheid in Nijkerk voort te kunnen zetten. De aangepaste Energiewet 1 januari 2025 voorziet hierin. 2. Het is niet mogelijk om te voldoen aan de gewenste opwek zoals vastgelegd in de routekaart Nijkerk 2050 en RES.

Keuze 2: Lokale normen tot de grenswaarden

Voordelen:	Nadelen:
1. Het blijft mogelijk om (een deel) van de gewenste hoeveelheid duurzame energie in te vullen voor Nijkerk. 2. Het motiveert het lokale initiatief Wind op Nijkerk om een coöperatief project te realiseren van windenergie voor inwoners van Nijkerk met lokaal eigendom. 3. Het biedt waarschijnlijk de kans om netcongestie voor een deel op te lossen.	1. De milieubelasting en het aantal gehinderden zal groter zijn, hiervoor zal maatwerk geleverd moeten worden. 2. Er moeten kosten gemaakt worden om nader te onderzoeken wat precies kan.

Lange termijn agenda (LTA)
Met deze consultatie is invulling gegeven aan:

- Toezegging 992 Lokale normen (windturbines)
- Toezegging 993 Klankbordgroep betrekken bij verdiepingsslag in de NRD Duurzame verbinding A28: wind
- Toezegging 435 Opwek duurzame energie (windmolens)
- 854 Windenergie (onderdeel project Duurzame verbinding A28):

Bijlagen
Bijlage 1: Haalbaarheidsonderzoek windenergie 2024, Bosch & van Rijn
Bijlage 2: Ruimtelijke analyse 2019, Bosch en van Rij.